

282.

ÚJ KELELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

A Bristol és a zsidó menza

A történelem, amelynek itélni kell, néha maga is a bírói széke alá. Az idő külső magából a tömegmozgásokat, telforrálja a népszerevényt, a logika, a konyszerűség és az elvárhatatlanság ürügye alatt. A történelem, mikor már sok mindent összezuzott, nyugodtan tovább haladhatna, mert ugys mindenki azt hiszi, hogy a faum nyilatkozott meg benne és minden felelőség arra hárul. De a történelem megáll, leveti magáról a tógát, amelyben hozzáférhetetlen, megalkodik és azt mondja: itéletek, ami én be nem történt, meg kellett-e annak történnie és helyesen cselekedtem-e, mikor eszközül titeket, éhez, kétségbeesett, jobb világért esengő embereket használtam föl?

Bécsben bírói szék elé állt most a történelem. Bírak, akik bizonyára maguk is éheznek, az éhségforradalom ablakzó, csokoládét és szardíniát haragszó forradalmárai felett itélkeznek a büntető törvénykönyv paragrafusai alapján. A büntető törvénykönyv igen hasznos alkotások, de az a sajtóságuk, hogy csak olyan polcon állnak meg, amelyet a jogrend támaszt meg. A törvényeket általában olyan emberek számára alkotják, akik a törvényt megtarthatják, az állam és a társadalom kötelessége, hogy olyan állapotokat teremtsen, amelyek a rendes polgári életet és a törvény tisztelét lehetővé teszik. Ez állapotok számos feltételből tevődnek össze és ha e feltételek megvannak, akkor a polgárból olyan ember válik, aki tévedéssel, elév ügyes, bünel és erőszakosságai miatt valóban felelőségre vonható.

A bécsi bíróság, egy látszik, megrendületlen, ingadozva és búsó felelőssel itéli el az éhségforradalom vádlottjainak személyében a történelmi eseményeket. A bécsi bíróság fél halán a történelemtől, amely most ugyan az emberi igazmondást provokálja, de később aztán mégis maga lesz az, aki emberek és események, vádlottak és bírák felett itélni fog. A bécsi bírak nyugodtan itélhetnének, mert csupa világos, érthető, letagadhatatlan és meg nem kuszált bűnesetek bontakoznak ki az államügyész vádbeszédéből. Ezek az emberek idegen vagyont rongáltak, ezek a közrendet háborgattak meg, ezek kenyereket, sajtot, szardíniát loptak. Ezek behatoltak a Bristolba és kvártér az idegen diplomátához és megfenyegették a brit tekintélyt.

Könnyű itélni ilyen bűnök felett. A bíró leemeli a könyvespolcra a törvénykönyvet, válapoz az esetekre vonatkozó paragrafusra és a lelkiismerete nyugodt maradhat. Egy év, két év, három év, ennyi áll a könyvben, a bírói igazságszerzés tehát onyit bátran kiszabhat. De a bécsi bírák igazságszerzése valahogyan eltávolodik a törvénykönyv igazságától. Arra a mérlegre, amelyet a törvény tett a bíróság elé, az most olyan súlyokat rak, amelyek töle magától v lók, nem a törvénykönyv szellemétől. Némely esetben feltűnően enyhe az ítélete, mintha érezné, hogy az elkövetett bűnökben maga az állam és a társadalom a hibás, mert nem tudtak, vagy nem akartak olyan állapotokat teremteni, amelyekben az emberek könnyen és áldozat nélkül alkalmazkodhatnak a jogrendhez. Viszont más esetekben túlságosan szigorúak, mintha fogalmuk sem volna arról, hogy az éhségforradalom kitörései olyan tünetei a tömegpszichének, amelyek az erkölcsi delirium tünetéhez hasonlatosak és olyan szervezeteket is megtámadhatnak, amelyek

egyébként erkölcsi tekintetben egészségeseknek mondhatók.

Hát mindez különben a bírói lelkiismeretre tartozik. Az emberi lelkiismeretre már nem a tárgyalás és az ítélet tartozik, hanem az az állapot, amely lehetővé tette, hogy az éhség százezreket deliriumba vethessen. Aztán az emberi szempontokon túl van még valami, ami előtt ámulva és kételkedve torpan meg a tárgyas igazságkeresés.

A bécsi igazságszolgáltatás azt hiszi, hogy ítéletet mondhat történelmi események fölött, mert a történelem önként foglalta el helyét a vádlottak padján. Hát ez rendben van. A történelem elbírja az emberi albizakodottságnak ezt a játékát. Az is rendben van, hogy a bírak nem akarják megbocsátani azt a doboz szardíniát, amelyet egy éhségtől elvannadt bécsi kéz a társadalomból kiszakított. A bírónak nemcsak joga, de kötelessége is, hogy a szardíniás skatulyák jogbiztonságát megvédelmázza, ha a szardíniás jogbiztonsága magának a társadalomnak a jogbiztonságát szimbolizálja. De ha ez a szigorúság bírói kötelesség a mai viszonyok között és akkor, mikor a türelmetlen tömegéhség az idegen milliommot és az angol követ nyugalmát zavarta fel, akkor kötelesség lett volna az más viszonyok és más alkalommal is. Mégára találhatott volna ez a szigorú bírói kötelesség akkor is, amikor

bécsi tömegek csak zsidó vagyonekat rongáltak, mint ahogy az pár hónappal ezelőtt több ízben is megtörtént. Pedig az éhes bécsiek akkor még nem voltak olyan éhesek mint most, a haragjuk nem volt a nép visszafojthatatlan haragja, a rendbontásuk nem volt forradalom, ők maguk nem a történelem eszközei voltak, csak felvezetett engedelmes szerszámai az antiszemita felbujtóknak és amit csináltak, azért nekik maguknak kellett volna felelni, mert történelmi kényszerűség nélkül cselekedtek.

Hanem ugylátszik: a bécsi bíró kétféleképen itéli meg a nép kitöréseit. Ha zsidó életet, zsidó vagyont fenyeget, akkor népitélet az, amely megfélebbözhetetlen. A bíróság ilyenkor nem itél. Az illetékessége csak akkor serkenti igazságtételre, mikor nemzsidókra veti magát a népvészely. A bécsi nép sokat tanulhat az éhségforradalomból, amelyre könnyelműen ragadtatta magát, sokat tanulhat a bíróságtól is, amely nem itélkezett könnyelműen, de legtöbbit a zsidók tanulhatnak. Megtanulhatják, hogy vannak bűnös és vannak nem bűnös forradalmak, minden attól függ, hogy a Bristol ostromolja-e meg az éhségtől mámoros néptömeg, vagy a zsidó diák-menzát. A zsidó diák-menzát a bécsi bírak felfogása szerint szabad megtámadni, szabad kifosztani is, a jogrend ettől nem rendül meg túlságosan.

Az új miniszterek programja

Hogyan történt a minisztériumok átadása — Közigazgatási autonómiát ig. a belügyminiszter a csatlótt területeknek — Megmarad a nemzetiségi iskolák jellege — Minisztériumok a vagyonebecsítés revíziójáról

Az új kormány tagjai tegnap megjelentek a minisztériumokban és slódeiktól átvették hivatalukat. A legtöbb régi miniszter is megjelent ez alkalommal a tisztviselők előtt úgy, hogy a bucsubeszédük és a beköszöntő üdvözlések egyidőben történtek meg. Az új miniszterek igyekeztek a szokásos formáktól eltérően, a szablonos frázisok mellőzésével, konkrét programot adni és többet igen érdekes nyilatkozatokat tettek. Így Camarasescu belügyminiszter a közigazgatás reformjával kapcsolatban

a csatlótt területek autonómiáját igérte be. Beszél Camarasescu a kivételes állapotok megszüntetéséről is és általános purifikációt helyezett kilátásba.

A belügyminiszter nyilatkozata
Mintán Camarasescu belügyminiszter hivatalát átvette, délelőtt 11 órakor a miniszterelnökség nagytermében fogadta a sajtó képviselőit.

Legközelebbi teendőm — mondotta az új belügyminiszter — keveset, de jól. Börtönbe az összes tolvajokkal, hogy a jogra és igazságra szomjazó ország végre szabad levegőhöz jusson. Az anyagi rend mellé, erkölcsi rendet akarunk teremteni, ez a mi, a nép által követelt kormányzati dogmánk. Új munka-beosztást követelek. A miniszter politizálni is fog, a hivatalnokok csak dolgozni. Az ország megmentése ma nem a törvényektől, hanem a közigazgatáson és az embereken mulik.

Olyan közigazgatási reformot akarok, amely Erdély, Baszarábia, Bukovina és a régi királyság közötti kölesönös megegyezés eredménye, nem pedig a régi fogalmaknak megfelelő merav reform. Ez igen rossz közigazgatási rendszerre vezetne. A szenátus által megszavazott törvény még felénk, bár haladást

jelent. Ha volt bátorságunk — szöli emelkedett hangon Camarasescu — megadni az általános választójogot, úgy abszurdum volna az autonómiát meg nem adni.

Körülbelül ezt mondta minden elődje — mondotta az egyik újságíró.

Be fogom bizonyítani — felelte a miniszter — hogy amit ígérek, meg is tartom.

Ostromállapot és cenzura

Az újságírók és a miszter között beszélgetés indult meg.

Miniszter ér mindenkor a közszabadságok védője volt. Megszünteti most az ostromállapotot és a cenzurát?

Minden igyekezetem odairányul! — felelte Camarasescu — de előbb tüzetesen meg kell vizsgálnom ezt a kérdést. Jelenlétem a kormányban mindenesetre garancia, hogy ez hamarosan megtörténik.

Mi lesz a spekulációval?

Ankétet hívtam össze ebben az ügyben és remélem, hogy a mai lehetetlen helyzetet közmegelegedésre fogom megoldani.

Averescu tábornok a iparügyi minisztériumban

Röggel 9 órakor Averescu volt miniszterelnök és ipar és kereskedelemügyi miniszter, megjelent az iparügyi minisztériumban, hogy a hivatalnoki kartól bucsut vegyen.

Azért vállaltam ezt a tarcát is, — mondotta — hogy meggyőződjem azokról a híresztelésekről, melyek az itteni erkölcsstelen légkörrel elterjedtek. Megállapítottam, hogy ezek a híresztelések hamisak.

Elbucsuzott a hivatalnokoktól Deleanu államtitkár is. Tizenegy órakor Oromolu, az új kereskedelmi miniszter jelent meg.

Folytatni akarom Averescu munkáját, — kezdte az új miniszter — mert elismerem

os!
len a
apju-
titásra
1252
toliat
gálás!
u. 10
Y
EFON
11-21
k!
r. Si-
22. sz.
ani!
szott, tisztá
nált
a!
csobb, egy
an át fűt és
sként is ho-
puszlitáhat-
ból minden
Főraktár:
uj.
ek
-réle
Vas-
pfejjel.
gömb-
varok.
Vágott
alátét-
gros!
tében:
1.
12.

összes érdemeit. A francia forradalom jelezvával jöve. Szabadság, egyenlőség, testvériség. Érttem ezalatt a kereskedelem és ipar szabadságát, egyenlőséget az összes kérvényezőikkel szemben és testvériséget a hivatalnokok és vezetők között.

A jelenlevő újságírók egyike megkérdezte: — Mi a véleménye kegyelmes urnak a behozatalról?

— Mindenekelőtt ne kegyelmes uraszon. A behozatal kérdésében az az álláspontom, ami az elődömé.

— És az export?

— Erre vonatkozólag kibérem a Sfatai Negustoresc véleményét, melyet eddig figyelmen kívül hagytak.

— Mi lesz a maximális árakkal és a tőkeadóval?

— A maximális árakat egyelőre fentartom. A tőkeadót egyik napról a másikra nem lehet felfüggeszteni; az államnak elvgre fedeznie kell kiadásait.

Lucasievici, az új közmunkügyi miniszter Petrovici volt miniszterrel egyidőben jelent meg hivatalában. A volt miniszter visszatekint működésére, amelyről az új miniszter kijelent, hogy megfelel az ország érdekének és ugyanabban a szellemben kívánja folytatni. Nagy súlyt fog fektetni a vasúti vonalak kiépítésére.

D. C. Chodariu Valensu örökségét vette át. A közlekedésügyi miniszter a vasúti forgalom megkönnyítésére fekteti a főszólyt. Kéri a hivatalnokokat, hogy részesüljenek abban a támogatásban, mint elődjét.

A munkügyi minisztériumot Xeni vette át Trancu Jasi jelezésében. Az üdvözlések után Gadai és Alexandrescu tiszteletosok is becseltek.

Az uradalmi minisztériumot Cudalhu 9 órákor hagyta el. Tízkor megjelent Vladescu, az új miniszter, akit Prudescu mutatóit be.

Dumitrescu az új földművelésügyi miniszter 12 órákor érkezett meg Ploestiből és rögtön hivatalába hajtott. Busuiolescu mutatta be a hivatalnokai karnak. A miniszter annak a reményének adott kifejezést, hogy munkatársai jól képzett specialisták.

A vallás és közoktatásügyi minisztériumokban

Tízegy órákor érkezett meg Goga Octavian társaságában Dumitrescu Braila. Goga bemutatatta utódját a minisztérium egybegyült tisztviselőkarának, mire az új miniszter kijelentette, hogy pártatlan és igazságos lesz. Feladatának tekinti a Goga által megkezdett egyházegyesítés végrehajtását. A tisztviselők nevében Bradisteanu megköszöni a kollegialitást, melyet Goga munkatársaival szemben tanúsított és teljes odaadásukról biztosítja az új minisztert.

A közoktatásügyi miniszter Mironescu Nanul államtitkár üdvözlő szavaira sajnálatának adott kifejezést, hogy elődje, Negulescu beteg és nem ő mutatta be ezután munkatársainak. Igeri, hogy egyetemi tanár kollegája és elődje intencióit az egész vonalon érvényesíteni fogja. Látja a helyzet nehézségeit, a költségvetés ezek keretén belül minden lehető meg fog tenni. Kéri a tisztviselőket, hogy a minisztérium falain belül tartózkodjanak a politikától.

Mironescu közoktatásügyi miniszter különben az „Univrsul”-ban nyilatkozott a politikai helyzetről és a közoktatásügyi reformjáról.

— Az új kormány — mondotta a miniszter — a kibékülés és megértés kormánya. Főfeladata a pártok feldult viszonyát lecsendesíteni és közeledést teremteni. A kormány reméli, hogy a mostani parlamenttel is fog tudni dolgozni. Az erdélyi nemzeti párt és Jorga pártja visszatérnek a parlamentbe és a kormányban is képviselve vannak. Caius Bredicianu, Erdély minisztere a nemzeti párt hozzájárulásával lépett be a kabinetbe. Maga Maniu ajánlotta, egy nappal azután, hogy a nemzeti párt ismeretes kommunikéje meg.

Az Averescu-pártiak pedig, ha nem személyes gyűlölet vagy a király elleni bosszú vezérli őket, szintén támogatni fognak ben-

nünket, különösen ha komolyan veszik saját programjukat és elsősorban a választói jogot, azon az alapon, melyhez az összes pártok hozzájárultak. A kormány meg akarja szavaztatni ezt a törvényt, csak be fogja várni az erdélyi nemzeti párt és a parasztpárt megállapodását a módosításokra nézve.

A közoktatás reformjáról a miniszter ezeket mondotta:

— A közoktatást alaposan kell megreformálnunk. A közoktatási adminisztrációra vonatkozó törvényjavaslat már a kamara előtt van; a szerződés pedig meg is szavazta. Véleményem szerint, a felsőbbet iskolák meg kell hogy tartassák különleges jellegüket. Biztosítani kell azonban az állam ellenőrzési jogát, nehogy ezek az irredenta fészkeivé váljanak. Mi biztosítani akarjuk az összes nemzetiségek és felekezetek kulturális fejlődését, de az államhűséget minden körülmények között megköveteljük.

As erdélyi miniszter

Caius Bredicianu erdélyi miniszter egy újságírónak kijelentette, hogy a kormányra békítő szerepp vár és csak ezen feladatának elvégzése után foghat hozzá, szűkreszabott programjának megvalósításához. Feladatunk — mondotta a miniszter — a pénzügyi reformok végrehajtása, ami a gazdasági konszolidáció érdekében feltétlenül szükséges, a választójogi törvényjavaslat megszavaztatása és azután az új választások kiírása. Ami engem most erdélyi miniszterrel illet, legfőbb feladatunknak tekintem az Erdélyben dúló harcoknak véget vetni és az ország fejlődés érdekében az erőköt egyesíteni.

Az új kormány tehát elfoglalta hivatalát, a miniszterek programot adtak, sőt már új intézkedések is történtek, politikai körökben azonban Take Jonescu vállalkozását csak atmenetnek tekintik, egy semleges kormánynak, vagy — ami ma meg valószínűbbnek látszik — a liberálisok uralomra jutásához. Tudni vélik, hogy a király már meg is ígerte, hogy január 17-ike után, ha Take Jonescu addig a parlament többségét meg nem nyeri, a liberálisokat bizza meg az ügyek konszolidálásával.

Azok a pártok, amelyek az alkotmányos alapelvek szigorú betartását követelik, manifesztumot intéznek az

országban,

amelyben tiltakozni fognak a személyi kormány ellen, mint amilyen a jelenlegi is. Az erdélyi nemzeti párt és a néppárt már hozzájárult a törvénnyel szemben nem késéssel, hogy a parasztpárt is aláírja a manifesztumot, így a manifesztum a legszámottevő pártok komoly állásfoglalását fogja jelenteni.

Flondor értesítve a pártok manifesztum tervéről, tárgyalni kezdett a pártvezérekkel és sikerült neki elérnie azt, hogy a manifesztum kibocsátását 3 nappal elhalasztották. Flondor rámutatott arra, hogy az ilyen manifesztum mennyire ártalmas a korona presztízsének és az érdekelt pártok hejladóknak mutatkoznak bizonyos enyhítéseket eszközölni.

Semleges kormány Flondor vezetésével

Az „Adeverul” enegyháson követeli egy semleges kormány kinevezését. A lap szerint a Take Jonescu-kormány kinevezése alkotmányellenes és a miniszterek nem is tekinthetők azoknak, míg a parlamentben neveiket fel nem olvasták. A parlamentarizmusokat nem vették tekintetbe az új kormány kinevezésénél. A lap arról is tud, hogy az erdélyi nemzeti párt, a néppárt, a parasztpárt és a progresszívek között megegyezés is jött létre, melynek értelmében teljes erélyiel fogják követelni egy semleges kormány kinevezését és ha ennek dacára egy Bratianu kormány váltana fel Take Jonescut, úgy a legelősebb harcra van kilátás, amely — a lap szerint — a cselelt területen való közös nemzeti veszedelmet jelentene.

Egészéket a semleges kormány élére Maniu mellett, akit az összes pártok elfogadnának, újabb

Flondor nevét is kolportálják.

Cantacuzino, Flondor, Grigorievics és Mihali Tivadar hosszabb tanácskozást folytattak a

Capsa-ban. Flondor ma vendége volt Take Jonescu miniszterének. Mind általánosabbá válik az a felfogás, hogy Flondor személye a legalkalmasabb a helyzet tisztázására. Jó viszonyban van úgy a kormány fejével, mint az ellenzék vezérével, úgy hogy különösen ellen-éki oldalról legbivatottabbnak tekintik arra, hogy egy koncentrációs vagy semleges kormányt alakítson. Annyi tény, hogy Flondor ma minden erejével arra törekszik, hogy a pártok közötti éles ellentéteket tompítsa, engesztelékenyebb hangulatot keltsen és megszüntesse a korona ellen intézett támadásokat.

Averescu tábornok január 17-én, a parlament megnyitásának napján a kamarában hosszabb exorzóban beszámolt a valóság előzményéről és rámutat Take Jonescu kormányalakításának alkotmányellenes voltára. Egyes körök szerint Averescu ugyanakkor bizalmatlansági indítványt is tesz a kormány ellen.

Mihali Tivadar a királynál az erdélyi blokk ügyében

A pártok közötti tárgyalások intenzíven haladnak előre. Az erdélyi nemzeti párt és a néppárt közötti tárgyalásokat, amelyek Maniu negatív nyilatkozata miatt megszakadtak, tegnap újból felvették. Maniu és Goldis Mihali Tivaddal tanácskoztak, később pedig a néppárt több erdélyi tagjával tárgyaltak az erdélyi blokk ügyében. Goga környezetében úgy tudják, hogy az erdélyi blokk erre már annyira megérett, hogy a királynak egyé vonatkozólag konkrét javaslatokat kívánnak tenni.

Mihali Tivadar tehát délután 5 órákor kihallgatáson jelenik meg a királynál. Ellenzéki körökben ennek az audienciának nagy jelentőséget tulajdonítanak, mivel Mihali a koncentrációs kabinet egyik legrégebb és legbuzgóbb híve.

A néppárt nem tart ki?

Ezzel szemben az új kormány hívei úgy tudják, hogy Take Jonescunak sikerülni fog többséget szerezni a jelenlegi parlamentben. Az Averescunak képviselő — mondják a talkisták — egyik jelentékeny részére elhatározta, hogy nem vállal szolidaritást pártvezérével, mivel Averescu tábornok heves támadást intézett a korona ellen. 4000 Averescunak képviselő és szenátor közül eddig csak 120 irta alá azt az ívet, melyek szolidaritást vállalnak Averescuval.

A vagyonbecslő bizottságok új utasításokat kapnak

Tegnap este újabb minisztertanács volt, amely kizárólag pénzügyi kérdésekkel foglalkozott. A minisztertanácsban résztvett Paraschi-vescu, a pénzügyminisztérium adóügyi főosztályának igazgatója is. A minisztertanács több folyó ügyet intézett el és a pénzügyi kérdések további tárgyalását a legközelebbi minisztertanácsra halasztotta.

A minisztertanács végeztével Xeni miniszter a sajtó képviselőinek a következőket mondotta:

— A minisztertanács folytatta az ország pénzügyi törvényhozásának felülvizsgálását. Ma az adóbecslő bizottságok munkálataival foglalkoztunk. A kormány tudja, hogy a vagyonbecslő bizottságok eltérnek a pénzügyminisztérium adta utasításoktól. Ezért a minisztertanács elhatározta a pénzügyminisztert, bosszáson ki újabb végrehajtási utasítást, egyúttal a helytelen becslések elleni felszabozás lehetőségét közhírré tegye.

Kicsérlik a prefektusokat

A kormány holnap kinevezi az új prefektusok egy részét. Eddig a következő megyék prefektusai mondták le: Bihar, Botosani, Bazau, Braila, Dolj, Dorohoi, Fogaras, Jasi, Ilfov, Piatra, Nemat, Râmnicu-Sarat és Vasca.

Országszág ismét belekapcsolódik a világherkkedelembe.

Hel-singforsból táviratozzák: Moszkvai jelentés szerint a szovjet-kormány elhatározta, hogy Törökországgal és a többi Balkán-alkamokkal felveszi a kereskedelmi összeköttetést.

Csarnok
cadik országos
szombaton nyit
halle hatalmas
fehér falsi köz

Az első
nálunk. Jó z
mizráchi küldö
gátus (nem töb
küldöttek közö
meleg baráti B

— Hogy
— Nyegye
nyolcvanezer. I

— Mi tu
jegyezve; meg
Óregok f

Megkérdé
vitatkoznak it

— Nincs
vissza a Bibli
akik veszekedé
mi fölött, ma
jön, ok nélkül

A páfeu
A hat sarkon
kellemesen elo
A szibongás el
szinti haligatos
kozik; minden
ner, a bukovin
vezetője rendez
hatóságok képv
a régi osztrák
mindenfelől re
povici Dori m
fontartott első

Taps hat
üveges profess
ros cingulusok
kabát alatt Sa
ó, a görögök
kezetközi szer
cselekvője és
egyike, akkor
ros ügyet.

Idecses
nak már félóra
de várják az a
megígérte, hogy

Nem tesz
előki asztalná
az elegáns dip
berg doktor és
viselője. Héber
ferenciát: מר

árossza reátok
tatja, kiter a K
mely figyelem
zsidóság utol
zsidóságnak N
helyekedéséből
ban bővelkedő
vendégeket, a
cionistáinak ké
minden név n
közönség soroz

Stromer
csolta a Bukar
letét, azután a
ség a szarabai
ról beszél, a tá
ból sarjokhá
mozsfájában
kette kell az
szabadságjogok
ának. Bukovin
kedtek és ha
érdekében való
azzá váljon, a
fáklyavívői les
történelem ala
ért, mert csak
azok az erők,
szunyadnak.
vitalében nagy

Meleg
lelkész szavait
el, már újból
Mr. John Cam
konzulnak lat
Többször meg
cára halálkódó
ban ádta nek
erősen angolok

A bukovinai VIII. cionista konferenciáról

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

Csernovic, december 20. A bukovinai nyolcadik országos konferenciát e hétfőn tizenkettedikén, szombaton nyitották meg, este hat órakor a Tovnebe-halle hatalmas, izléses zsidó emblémekkel díszített fehér falai között.

Az első benyomás nagyjából ugyanaz, amit nálunk. Jó zsidó arcok, az első padsorokban a miráchi köldöttei feltett kalapban, néhány nő-delegátus (nem több mint Erdélyben), sok fiatalember a küldöttek között; ugyanazok a jelvények, zsigongás, meleg baráti üdvözlések:

— Hogy álltok a Keren Hajjeszóddal?

— Negyedmilliót jegyeztünk, még hátra van nyolcvanezer. Nagy munka lesz!

— Mi tudunk már rajta; az egész lejegyezve; meg is dolgoztunk érte.

Óregek fiatalokkal heves vitában.

Megkérdetem a mellettem álló urat, miért vitatkoznak itt állandóan az emberek.

— Nincs annak oka — feleli. Emlékeznék vissza a Bibliára, Mózes pedig két hébert látott, akik veszekednek. Nincs ott megindokolva, hogy mi fölött, miért veszekednek. Ha két zsidó összejön, ok nélkül is vitába eszedik.

A plafon mögött Davidának égő kigyuladnak. A hat sarkon óriási ivámpok és más oldalról is kellemesen elosztott fény esik a terem publikumára. A zsigongás elől néhány percet, a karzati és földszinti halgatóság — ember ember hátán — várakozik; minden szem a pódiumon, ahol Mayer Ebner, a bukovinai cionista akadémia, hatalmas energiájú vezetője rendezgeti az írásokat. Megjönnek lassan a hatóságok képviselői: Stronner kormányfőtanácsos, a régi osztrák bürokrácia jellegzetes, szikár alakja, mindenfélét reverenciával fogadják, a népszerű Popovici Dori minisztert képviseli és a vendégeknek föntartott első helyre állnak.

Taps hangzik föl. A pódiumon szakállas, szemüveges professzori arc tűnik elő, papi talárban, piros cingulusban, mellén díszes lánc, a kereszt a kabát alatt. Szamba, Csernovic városa polgármestere ő, a görögkőveti papság egyik kiválósága, a felekezeti szerzetnek nemcsak hirdetője, hanem cselekvője és a legnépszerűbb csernovici polgárok egyike, akkor is, amikor még nem istézte a város ügyeit.

Ideességge feszül a várakozás. A konferenciának már félórával azelőtt kellett volna megkezdődnie, de várják az angol konzult, Mr. John Cameron, aki megígérte, hogy jön és felszólal.

Nem teszük próbára a közönség türelmét. Az előki asztalnál elhelyezkednek: dr. Ebner elnök, az elegáns diploma-megjelenésű alelnök, Weiszberg doktor és a közhatalmi hatóság egyik képviselője. Héberül, askenáz kifejezéssel köszönti a konferenciát: *אליהו אברהם שלום ברכו*, „Ősaink istene árasza reátok áldását”. Majd német nyelvben folytatja, kitér a Keren Hajjeszóra, emelkedett hangon, mely figyelem középpontja beszél a „gaiban élő zsidóság utolsó legnagyobb tényéről”. Azután a zsidóságnak Nagyromániában való gazdasági elhelyezkedéséről tesz gondolatokban és iniciatívákban bővelkedő kijelentéseket. Köszönti a megjelent vendégeket, a hatóságok küldötteit, a magát és erdélyi cionistáinak képviselőit. Névszerint említi őket és minden név után taps hangzik a delegátusok és közönség sorából.

Stronner kormányfőtanácsos németül tolmácsolta a Bukarestben tartózkodó miniszter üdvözlését, azután a polgármester beszél. Semmi kezesség a szavában; az emberi és nemzeti jogokról beszél, a tiszta jogról, amely csak a szabadsághoz sarjthat és amely csak a szabadság természetében tud virágozni. Nagypompája vitások kette kell az olyan országok alakulnia, ahol a szabadságjogok újjáélesztése felé a kormányzatnak Bukovina népe minden időben erre törekedjen és ha ez az új Nagyrománia boldogulása érdekében valóságos válik, amint hogy kell, hogy azaz váljen, akkor Bukovina népe ennek az elvnek fáklyavivői lesznek. A zsidóságnak pedig isten és a történelem által kijelölt kötelessége kázdani a jogokért, mert ezek talán szabadon bontakozhatnak ki azok az erők, amelyek a zsidó népben ma még szunnyadnak, de valamikor az emberiség előbbrevitelében nagy szerepük lehet.

Meleg ovációk követték a polgármester-lelki szavait. Percekig tartott a taps és ahog ült el, már újabb kitér, mert az emelvényen megjelent Mr. John Cameron elegáns, ősz alakja. Az angol konzulnak latszólag jól esett ez a szíves ováció. Többször megbajolt és komoly, szinte szigorú arcára hálálkodó mosoly rajzolódott. Az elnök nyomban átadta neki a szót, Mr. Cameron előrelépett és erősen angolos hanghordozással német nyelven tar-

totta köszöntő beszédét. A széjjelzörödtségben élő zsidóságnak — ugymond — nem a tragikum ragadta meg az angol nemzetet, hanem egy mélyseges filozófiai belátás érlelődött aktivitássá. Kelet és Nyugat összeegyeztethetetlenek tartott lelkiállaga a zsidóságnak nyugodt harmóniában egyesül és az Iséret földjén, lelki megnyugvásunk és vallási ideáljaink talaján fog kisarjadni a munkának és ideálnak az a típusa, mely a nemzeti zsidóság szeme előtt lebeg. És Palesztina az ő jövő zsidóival élő életet lesz Kipling azon állításának, hogy Kelet és Nyugat soha nem találkozhatnak. Igenis, találkozni fognak és munkájukkal és lényükkel hirdetni fogják a megüszült és megnevesedett emberi eszmét.

Taps, hódolat-kijelentések valóságos orkánya visszhangzott a bölcs és diplomataizálástól mentes meggyilatkozásra.

Most a bukaresti cionistaszervezet küldöttje, Kanner asznök köszöntötte román nyelven a konferenciát, azután a sorok írója németül tolmácsolta az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség testvéri üdvözlését; Bronner professzor a csernovici zsidó hiúság nevében héberül hívott jó és eredményes munkát a konferenciának.

Az üdvözlések sora ezzel lezárult és Ebner elnök Kurt Blumenfeldnek adta át a szót. A Világ-szervezet küldöttje, a mozgalom mai állásáról, fejlődési lehetőségeiről és a leküzdendő nehézségeiről beszélt. Jellemzései, amelyeket a vezetőkről adott, találók és plasztikusok voltak, külön-külön egy-egy finom esszé. Szokolowról, a „misztikus erős emberrel” való jellemzését visszafojtott lélegzettel hallgatták és beszéd közben megtapsolták. És amint az új palesztinai perasztról beszélt, annak lelki összetételéről, ugartörő, a jövőért önmagát feláldozó munkájáról és harcoságáról, szavai szoltári magasságba lendültek, őt magát is szokatlan szónoki hűv ragadta el, a terem felai mintha megrázkódtak volna, a halgatóságon megilletődöttség hullárazott, amely tomboló tetszésnyilvánításban tört ki azután.

Blumenfeld jegyzetei közé néz, fejbicecentéssel megköszöni az ovációt és a héber és jiddis nyelvről beszél, amelyek szerinte soha semmilyen körülmények között nem lehetnek egymás riválisai. Testvérségek, amelyeknek egymás mellett kell haladniuk szeretettel és soha föl nem vonulhatnak egymás ellen. Igazi, kitéphetetlenül mély hatást tett a beszédnek az a része, amely a cionista nevelésre adott irányelveket.

— Nem sikerekre, balsikerekre kell nevelődnünk. A munka elején állunk és a bizakodás szent érzését meg kell osztanunk a családok fájdalommal, de csak ebből a boldog szenvedésből fakadhat egy boldog, önmagára ébredt, lelki és fizikai béklyóit felszakító nemzet szebb jövője, csak így tanulhatunk, így tökéletesbülhetünk.

Az önégyedőrs beszéd után az angol konzul, a polgármester és kormánytanácsos a szónokokhoz siettek és megindultan gratuláltak neki. Blumenfeld kimerülten, valósággal lerokkadt a székére, fejét tenyerebe temette, a tapsokat és megüszülő és szűnni nem akaró ovációkat meg sem tudta köszönni.

Dr. Ebner ötperces szünetet rendelt el, azután sor került a bukovinai cionista országos bizottság tisztikarának választására. A konferencia egyhangulag megválasztottaknak mondotta ki a régi vezetőséget.

Program szerint dr. Reifer főtitkár jelentéstétele következett volna, de ezt vasárnap délelőtre halasztották, amikor az igazolóbizottság rövid jelentéstétele után ennek is sorát ejtették.

Az elnök néhány meleg köszönő szava után a megnyitó ülés bizakodó, jó hangulatban bezárult.

Szombaton este a „Jüdisches Haus” pompás termében álaros bált rendeztek a delegátusok tiszteletére, világ azonban az ukrán menekültek felségítésére. A terem már korán zsufolóság tele volt, de nem delegátusokkal, mert azok kis zsidó korcsmákban iszarkedtek, mulattak, hanem javarészen csernovicakkal. Engem is kis korcsmába csábítottak (a csábító dr. Chajim Kupfer nem lett nagy ellentétásra) és így kerültem a suczavai kompániába, egy hosszú asztalhoz, amely körül boldog együttesben ültek deákok, ügyvédek, munkások kereskedők. És jókedvűek és kedvesek, majdnem duhajok voltak.

Jó bukovinai szokás szerint előbb egy pohár erős lengyel pálinkát üveltünk, azután kocsonyázott hal következett, majd libapörkölt. Tíz órai étlenség után bizony mohón ettem és a suczavai etikette nem voltam valami különös tekintettel.

Megszólal egyik szemzámóm jiddisül:

— Ihr seit, wie ich seh, a Wenigesser.

— Hogy kisétl vagyok? A jelen példa talán az ellenkezőjét mutatja — mondom.

— Ich mein auch. Ihr seit a Wenigesser. Vos men Eich git, is wenig.

Az ilyen gunyolódó bizalmasság arra szolgál, hogy meginduljon a vendéggel való barátkozás. És mindjárt föl is csendült a deákok vig invitáló dala.

Lass' mir alla leben
Lass' mir freilech sein
Ün trinken a Gläsele wän
Ün den Siebenbürger Gast
Mit Szimche mekabel Ponem zän
Mekabel Ponem zän.

Poharak csöngése, gunyos és kedves tósztok, vidám visszaemlékezések, egy-két csipkedő vicc a vendég rovására, mert csak így lehet őt egészen megnyerni. Ez hagyomány a suczavainál, akiket a maguk együttesében „mesuge Socz” gyűjtőnév alatt ismernek.

Nyílik az ajtó és csupaszarcu, végtelen rokonszeves ösz férfi áll meg a küszöbön. Felugrálunk, elébe mennek, ölelik, az asztalfőről dr. Gaber odarohan, megcsókolja. A korcsmáros gyerekei héberül köszöntik, kezét csókolják, a helyiségben mindenki üdvözlő. Ünnepe van.

Fölharsan a diákok üdvözlő dala — és egy másik gunynóta, sejtetemesen gyönyörű chaszid dallamra.

Ime egy strófa:

A Dampfmaschin hab'n zé ausgeklärt
Un tien jertz dariber
Der Rebbe spreit zän Tichel aus
Un flicht den Jam ariber
Trala-lala, tralalala, trala-la-la-la-la!

Ki a jövevény?

A legrégebbi, a leglelkesebb, legigazibb cionisták egyike, dr. Joszef Bierer, a bukovinai héber iskolák elnöke vezére. Névjegye szerint, amit átadott:

העבריים בבוקרשטינא
נשיא הוועד הרוחני הארצי של בני התורה

A kedvemért jött és hogy üdvözölhesse az erdélyieket, akiket a haboru alatt ismert meg Kolozsváron. Nagyszerű ember és kitűnő zsidó. Ussiachinnai vallja, hogy csak jó zsidó lehet igazi cionista és a cionista csak akkor jó zsidó, ha példát mutat erre. Ő megtette a magát. Érett korában megtanult héberül, mert héber kultúrát hirdett és két szép hatalmas növésű fiát, a huszéves Josuit és ikerfivérét Immanuelt kiküldte Palesztinába chalucnak, mert a munkát prédikálta. Az apja is ilyen. Nyolcvanhat esztendő az öreg dr. Reuben Bierer, aki most Lembergben orvosi praxiszt üz, és mitingeken a legnépszerűbb szónokok egyike. Az öreg még a „Choveve Zion” csoportjához tartozott, barátja volt Smolenskynnek és Achad Haamnak. Egy időben Belgrádban élt Milan udvarában, akinek házi orvosa volt. Megalapította itt a szerb zsidók cionista csoportját és kapcsolatot keresett a bolgár zsidókkal, akiket szintén ő nyert meg a nemzeti gondolat számára.

Ezt az élményt úgy érzem, el kellett mondanom. Hitem szerint hozzátartozik a bukovinai cionistaélethez, amelyről alkalomadtán még közre adom egyik-másik jellemző tapasztalatomat.

Szabó Imre.

— Az amerikai Keren Hajjeszód akció. Newyorkból jelentik: A cionista delegáció Keren Hajjeszód akciója eredményes befejezéséhez közeledik. Warburg tanár, Jabotinski és Patterson ezredes visszatértek nyugati utjukról, mely alkalommal meglátogattak Chikagó és Madisont, ahol munkájuk igen jó gyakorlati eredményekkel járt. Az összes agitációs gyűléseken résztvettek a legtekintélyesebb amerikai zsidó vezető emberek. A gyűjtött pénzek hat lmas öszagré ragnak. Madisonban a delegáció tagjait Blain kormányzó üdvözölte, aki kijelentette, hogy a zsidó nemzeti otthon felállítása az egész emberiség kötelessége. Az illetékes zsidó körök véleménye szerint az amerikai gyűjtés eredménye messze fölül fogja múlni azokat a reményeket, amelyeket a delegáció munkájához eredetileg fűztek.

— Ünneplik Einsteint Japánban. Berlinből jelentik: A „Vossische Zeitung” tokiói értesülése szerint egész Japánban lakoson ünneplik Einsteint professzort és a relativitásról alkotott elméletét. A japán sajtó számos tudományos tudományos cikkben emlékezik meg Einstein teóriájáról és kerést intéz hozzá, hogy tisztelje meg Japánt látogatásával. Einstein professzor a „Jewish Correspondence Bureau” tudósítójának kijelentette, hogy számos japán tudossal élénk levelezést folytat, de mégsem áll módjában a meghívásnak eleget tenni, mert egészségi állapota nem teszi lehetővé a japán kirándulást.

Lloyd George politikai és gazdasági tervvel

Az angol liberális sajtó támaszja Briand politikáját — Egyesíteni kell a nyugati államok liberális erőit — A londoni konferencia céljai és eredményei — Megérkezett Berlinbe a jóvátételei-bizottság válasza

— Az Uj Kelet tudósításai —

London, dec. 20. A „Daily Chronicle” rendkívül figyelemreméltó cikket közöl. Ebben a cikkében élesen bírálja Franciaországot, amely még mindig az erőszakra támaszkodik ahelyett, hogy a liberális gondolatoknak szabad fejlődési utat biztosítanak. A liberális Angliának tehát Németországgal fel kell orientálódnia. A cikk szeméremveti Franciaországnak, hogy Lengyelországot Németország ellen, Törökországot pedig Anglia ellen használja fel és hogy

a washingtoni békeprogram keresztülvételét megnehezítette Európában.

A cikk szerzője felveti azt a gondolatot, hogy a nyugati liberális szövetséget állítsák fel Németország, Franciaország és Anglia liberális elemeiből. Európa nem tanul volna semmit a háborúból, ha most nem lenne lehetséges ilyen liberális hármasszövetség megerősítése. Lloyd George és Briand találkozásához némelyek reményt fűznek, a nehézség azonban nem a szempontok különbözőségében, hanem a közös liberális gondolat hiányában van.

A „Manchester Guardian” még tovább megy mint a „Daily Chronicle”, mert azt is tudni véli, hogy

Lloyd George francia, angol és német szövetség létrehozására kíváncsi.

Kétségtelen, hogy Anglia és Németország között az utóbbi hónapokban erősödött a jóviszony, amelynek nyomán gazdasági, hanem politikai területe is van. Az is bizonyos, hogy a német államférfiak gyakori londoni utja nemcsak a jóvátételei kérdésével és az azzal összefüggő angol hitelnyújtással van kapcsolatban, s tárgyalások arra irányulnak, hogy a két birodalom között teljes gazdasági és politikai harmóniát teremtsenek. Anglia tisztában van azzal, hogy Európa pacifizálása és Európa gazdasági egyensúlyának helyrebillentése Németország kikapcsolásával nem történhet meg. Lehet, hogy a „Manchester Guardian” cikke túlsó, de úgy a „Manchester Guardian”, mint a „Daily Chronicle” cikkének vannak tárgyi alapjai. Olyan szövetség, amelyben Anglia, Franciaország és Németország venne részt,

a jelenlegi átmenetfázisban nem várható.

De e három európai nagyhatalom szoros gazdasági együttműködésének már most sincs akadály.

Mert Franciaországban is szemmel láthatóan enyhébb a hangulat Németországgal szemben. A francia politika merevsége engedett, az engedékenység jelei mutatkoznak most a jóvátételei kérdésben is. Briand és Loucheur londoni utja már maga is bizonyítja, hogy Franciaországban megváltozott a szellem és ma már beszélni lehet Németországgal méltányos segítségéről. Loucheur a londoni tanácskozáson több részletkérdésben javaslatot fog tenni, amelyek Németországgal fizetésre vonatkoznak. Briand Lloyd Georgeal szintén ezekről a kérdésekről fog tárgyalni.

Németország helyzetének megjavítására új tervek merültek fel.

Arra gondolnak, hogy a Reichsbank aranykészletére és aranytartékára a szövetségesek jelzáloghitelt adnak. Az aranykészlet lefoglalására nem gondolnak, mert az a német marka újabb áresését idézné elő. Ehelyett azt tervezik, hogy a német beviteli vámkokat a szövetséges árakra felemlik és ezt az összeget a német jóvátételei javára írják.

Az „Echo de Paris” a londoni tanácskozás feladatairól ír. Londonban az angol-francia viszonyt általános vizsgálat alá fogják vetni. Meg fogják vizsgálni, hogy a szövetséget miként lehet fenntartani. Elvileg a szövetség ma a napon megszűnik, amelyiken a béke-

állapot Törökországgal ismét helyreáll. A tanácskozásoknak a szövetség fenntartása és megerősítése az egyik feladata, a másik a német fizetések rendezése. A tanácskozások Lloyd George és Briand között már megindultak és kedvező mederben haladnak. A tanácskozások alatt az angol miniszterelnök kijelentette, hogy az

Anglia és Franciaország között fennálló szövetséget ki akarja mélyíteni.

Politikai körök véleménye szerint a két miniszterelnök tanácskozása a főtanács legközelebbi ülését készíti elő. Ezekre a megbeszélésekre az általános irányelveket fogják megállapítani, végleges határozatokat csak később hoznak.

Lloyd George, a „Manchester Guardian” értesítése szerint, konferenciát tervez, amely a Európa gazdasági újjáépítésének a tervét beszélnek meg. Ezen a konferencián elsősorban a szövetséges államok vennének részt, de meghívást kapnának rá Németország és Ausztria is. Amerika, mivel a konferencia kizárólag Európát érintő gazdasági kérdéseket vitatna meg, a tanácskozáson nem vesz részt. Lloyd George ezt a tervét most készíti elő, sőt a tervéről tárgyal Brianddal és Loucheurral. Valószínűleg Raibenaival is tárgyalni fog róla, aki jelenleg szintén Londonban van, ahová Horns angol pénzügyminiszter meghívására utazott.

A német kormány jegyzékére, amelyben bejelenti a jóvátételei bizottságnak, hogy a jóvátételei teljes összegét egyelőre megfizetni nem tudja, megérkezett a jóvátételei bizottság válasza. A vála jegyzék közli, hogy a jóvátételei bizottság megkapta a német kancellár december 14-én kelt jegyzékét. A bizottság csodálkozással állapítja meg, hogy

a kancellár jegyzéke nem tartalmaz pontos adatokat

és nem jelöli meg a jóvátételei meghosszabbítására kívánt határidőt. Azonkívül garanciákat sem nyújt. Ameddig a német kormány ezeket a hiányokat nem pótolja, a jóvátételei bizottság nem veheti tekintetbe a német kormány kérését. A jóvátételei bizottság tehát nem utasítja vissza a német kormány kérését, de arról hajlandó tárgyalni, de garanciákat kíván arra, hogy az új határidőre Németország a jóvátételei hiányzó összegeket is fizetni fogja.

London, dec. 20. Lloyd George Brianddal folytatott tanácskozásán kifejtette az európai konferencia összehívásának tervét. Az angol miniszterelnök terve szerint ezen az európai konferencián az összes hadviselő államok résztvesznek. Nemcsak az antant és kizárt államai, hanem az egykor ellenséges államok, sőt

Oroszország is.

Lloyd George arra törekszik, — bár a hivatalos Havas-ügynökség egyelőre cáfolja, — hogy Anglia, Franciaország és Németország között érdeklődést teremtsen. E terv első feltétele: Németországnak kötelezőnek kell magát az elpusztított francia területek felépítésére és garanciákat kell adnia Franciaországnak, hogy a hadseregének lezserelését keresztülvihesse. Lloyd George tervének óriási jelentősége van, ha keresztül tudja vinni, egy csapásra megoldja az egész lezserelési problémát és Európa pacifizálása tényleg megtörténik. Európában helyreáll a béke és a nyugalom és

megindulhat az intenzív gazdasági élet.

Januárban összeül a főtanács. A főtanács elé kerül Lloyd George tervszövege, a főtanács dönt a terv felett és megbeszéli a végrehajtás módjait. Lloyd George és Briand tanácskozással az a célja, hogy előkészítsék a tervet és a főtanács elé már kész javaslatokat vihesse. A német probléma ezzel megszűnik, de nemcsak a német probléma, az orosz problém-

án Lloyd George felfogása, hogy az európai helyzetet csak Oroszország bevonásával lehet konszolidálni. Ezért ragaszkodik Oroszország meghívásához. A meghívás ellen Briandnak sincs kifogása, de bizonyos garanciákat követel Oroszországtól erre az esetre.

Rasin terv a valutaválság leküzdésére

A valuta nemzetközivé tételét kívánja a volt cseh pénzügyminiszter

— Az Uj Kelet tudósításai —

Az „Easter Europe” angol havi folyóiratban Rasin Alejos dr. nagyszabású tervet bocsátott a gazdaságtudományi nyilvánosság elé, amely a valutaválság megszüntetését az érdekelt államok valutájának nemzetközivé tételével kívánja elérni.

Az érdekes terv az államok egy olyan gazdasági szövetségét kívánja létrehozni, amelynek tagállamai az állami kiadások fedezésére jövőben pénzjegyeket maguk nem bocsátjanának ki, hanem ezt a jogukat egy közös szervre ruháznák át. Ehhez a valutunióhoz (ármeunió) csatlakozó államok az unióba való belépés alkalmával alávetik magukat az új szervezet ellenőrzésének a kötelezettségét vállalnak arra, hogy egymást hitelekkel támogatják a valutáikat a nemzetközi spekuláció ellen védik. Az unió a tagállamok költségvetéseit is ellenőrzi és arra is jogot nyer, hogy takarékosági alapelveket állítson fel, amelyek a tagokat kötelezzék.

Dr. Rasin kiemeli cikkében, hogy ő már Parisban a békekonferenciák során hangsúlyozta a Középeurópa területén működő jegybankok ellenőrzésének és a papírpénz-termelés megszüntetésének szükségességét. Ezt a javaslatot — mondja Rasin — a hatalmak elutasították, az adós államok szabadkezet nyertek, amelyet szerinte arra használtak fel, hogy magukat az államcsőd örvényébe taszítsák.

A londoni „Finanz News” ezzel a tervvel foglalkozva azt a megállapítást teszi, hogy Rasin észlelte

kemény figyelemre kell méltatni

az állami pénzügyek terén való együttműködés égető szükségességét igazolja a nagy hírű Cassel professzor véleménye is. Cassel tanár szerint Közép- és Kelet-Európa ép any nyit szándékot már a háború óta mindenütt folytatott politikai nagy gyarlóságai miatt, mint amennyi pusztulást okozott számára a világháború.

Bármennyire fontos azonban a valutakölcsondóság problémájának valamilyen formában való feloldása, természetesen nem lehet észre nem venni a tervezett nemzetközi szervezet elé tornyosuló nehézségeket, különösen akkor, ha a határozatok végrehajtásának nehézségeire gondolunk. A gyakorlatban ugyanis az adós államok számára — a hitelezők ellenőrzését hozná. Ami nyilvánvalóan nem legelőször vágya a valutaválsággal küzdő Duna-menti országoknak. A régi Duna-monarchia romjain keletkezett államok gazdasági problémája más irányban fekszik. A valutunió sokáig valóban nem várható magára anélkül, hogy a romlás ne fokozódjék katasztrófává, de a valutaszövetség létrejöttével együtt kell járni egy moratóriumnak és pedig olyanak, amelyek ne jelentsen újabb üzletet a gazdagabb nyugati államok számára. Moratórium és új hitel nélkül az újja építés a Dunamérsce országában nem képzelhető el.

— A portorosei határozatok ratifikálása. Budapestről jelentik: A kormány a portorosei határozatokat még januárban akarja ratifikálni. Megbízható jelentések szerint Románia és Jugoszlávia is addig ratifikálja a szerződéseket és azok egy hónapon belül életbelépnak.

Palesztin

Weinstein pale

— Az Uj

Weinstein B. mizrachista, ez egy kivándorlócsoporthoz utazott, hogy az és letelepedési lehetőségeit vizsgálja. Weinstein Benció palesztinai tartózkodásán Kolozvára. Palesztin kezeket mondotta

— Három nappal Jerusálajmban. A bécsi Maxvirim sával Trieszten éltam Palesztinába. Külföldön vasutvonal lakozása van a említenem, hogy vettem igénybe társaságot a legkisebb. Utazásom rágalmból egy

— Palesztin részét Jerusálajmban gattam Jalfát és Nem is tudom láttam. Ezt mind szemével látta, ma Palesztinában mást totte rám

Tel-Aviv.

Itt lehet legjobb zsidóországban héber szót hallani nek ki a földből dik és szepül. A Rechobothban munkást és az állíthatom. Vete-szával és a ném-lajm zsidó jele-borodik. A világ látni itt együtt szedániaikat, aki vinnak nevezni pai zsidók, kat Perziából. Szé-rézeből. Itt gy-szörtjai. A je-resze héberül b-lesztinában a k-nyesütni. A gye-nélkül beszél héberül. A hébe-teleu és nem Palesztina önm-vényszerűség fe

héb

— A pale-pasztalataim sz-galut kétezer e-a világon ilyen nem elt. Jiszr-a régi nagyságy-nyülnök, de maggyözödem-ből a ragalma ellenségei terje-a mi munkánk ezekből a rag-Palesztina val-zsidó a Tóra s

mics

aki a s

a ha ezt meg-t-zsítandó magá-felhazgik a s-minden zsidó-égyerták. Mor-zsidó üzlet air

— Gaz-meglehetősen körülmények

Palesztinai tapasztalatok

Weinstein Bencion elmondja palesztinai útját

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Weinstein Bencion, az ismert nevű erdélyi mizrachista, ez év október 8-án egy kolozsvári kivándorlócsoporthoz megbizásából Palesztinába utazott, hogy az ottani gazdasági viszonyokat és letelepedési lehetőségeket tanulmányozza. Weinstein Bencion több mint kéthónapos palesztinai tartózkodás után ma érkezett vissza Kolozsvárra. Palesztinai tapasztalatairól a következőket mondotta munkatársainknak:

Három nappal roshasana előtt érkeztem Jerusálajimba, tizenegy napi utazás után. A bécsi Maavirim hajózási társaság közvetítésével Trieszten és Alexandrián keresztül jutottam Palesztinába. Alexandriából Jerusálemig külön vasutvonal van, amelynek közvetlen csatlakozása van a hajóérkezésekhez. Még kell említenem, hogy nagy előkészületekkel előlve vettem igénybe a Maavirim hajóját, mert a társaságot a legkülönbözőbb rágalmsokkal illeték. Utazásom alatt meggyőződtem, hogy a rágalmsokból egy szó sem igaz.

Palesztinai tartózkodásom legnagyobb részét Jerusálajimban töltöttem el, de meglátogattam Jaffát és voltam Rechobothban is. Nem is tudom szavakkal elmondani, amit ott láttam. Ezt mindenkinél át kell élnie és saját szemével látnia, hogy megérttesse, mi történik ma Palesztinában. A leglehetőbbet beírom most tite rém

Tel-Aviv, az első zsidó város.

Itt lehet legjobban érezni, hogy az újjáépülő zsidóországban vagyunk. Az utcákon csak héber szót hallani. Napról-napra új házak nőnek ki a földből s a város szemlátomást fejtődik és szepül. A város maga valóságos kert. Rechobothban mag ismertem az új zsidó munkást és az új zsidó munkát, amely bátran állíthatom, vettedik a német munkás kitartásával és a német munka minőségével. Jerusálajim zsidó jellege is egyre erősebben kidomborodik. A világ legkülönbözőbb zsidó típusait látni itt együtt. Jemenitákat, marokkóiakat, szedánitákat, akiket közös gyűjtőnévvel maarimnak neveznek. Vannak itt modern európai zsidók, kattanós keleti zsidók és zsidók Perziából, Szibériából és a világ minden részéről. Itt gyűlnek össze a zsidó nép szelvényei. A Jerusálajimi lakosság nyelvezése heberül beszél és általában egész Palesztinában a héber nélkül nem lehet érvényesülni. A gyermekek és a fiatalok kivétel nélkül beszél heberül, sőt nagyresztük csak heberül. A héber ellen hiabavakó minden küzdelem és nem talál bele nyelvtan esztendő, Palesztina önmagától és egy természetesen törvényszerűség folytán ismét

héber országgá lesz.

A palesztinai politikai viszonyok tapasztalataim szerint a lehető legjobbak. A galut kétezer esztendeje óta a zsidó nép sehol a világon ilyen politikai viszonyok között még nem élt. Jiszraelt tekintélye kezd visszanyerni a régi nagyságát s még az arabok is, bár gyűlölnék, de tisztelnék bennünket. Ott kint meggyőződtem róla, hogy mi az igazság azoktól a rágalmsoktól, amelyeket a cionizmus ellenségei terjesztenek a mi országunkról és a mi munkánkról. Meggyőződtem róla, hogy ezekből a rágalmsokból egy szó sem igaz. Palesztina valóban Zsidóország lesz, mégpedig zsidó a Tóra szellemében. Jerusálemben

nincs egyetlen zsidó sem, aki a szombatot nyilvánosan megszegi

ha azt megtenné valaki, a zsidóság kiközösítendő magából. Pantea alkotmánykor, amikor felhangzik a szombat beállítást jelező sófárívás, minden zsidó házból felgyúlnak a szombati gyertyák. Mondanom sem kell, hogy egyetlen zsidó fület sincs nyitva szombaton.

Gazdasági tekintetben sajnos még meglehetősen kezdetlegesek a viszonyok. A körülmények kedvezőtlen összeállítása miatt

az ország gazdasági konszolidálása nem történhetik olyan tempóban, amilyen szükséges volna. Különösen nagy hátrányt jelent Palesztinára magas valutája, amely valósággal elzárja őt a kelet-európai zsidó tömegek elől. Emiatt természetesen

horrifikus a drágaság

nemcsak relative a mai pézünkhez viszonyítva, de az európai piacok képest is. A magas valuta miatt megbénult az egészséges gazdasági vérkeringés. Palesztina nem tudja terményeit seholra sem exportálni, mert a drága termelési költségek és a magas pénzérték miatt nem versenyképes. Súlyosítja a zsidó gazdasági helyzetet az is, hogy az őstermelés jobbra arabok őrzik és a zsidó lakosság teljesen hi van szolgáltatva az arabok kapzsiságának. Jellemző a palesztinai drágaság, hogy egy kiló hus ára huszonhét paszter, ami a mi pézünkre átszámítva körülbelül 150 lei. A palesztinai lakosság hiányzik a kolozsvárral.

Arra a kérdésünkre, hogy mely árukban érezhető a legnagyobb hiány Palesztinában Weinstein Bencion ezt mondta:

Mint már említettem, mindenképp, építőanyagra van szükség.

Ebben az irányban már eredményes kezdeményezések történtek és az import teljes erővel megindult. Nagy hiány mutatkozik szarvasmarhákban, és más igasállatokban. Baromfi is kevés van. A szesz és ecetgyártás igen kezdetleges, alig van ilyen termézzel iparrállaat az egész országban. Az a véleményem, hogy nekünk, erdélyi zsidóknak legajánlatosabb ha fát és szarvasmarhát szállítunk Palesztinába. Ez nemcsak fizetnek kitűnő, de az országra nézve is nagy gazdasági előny. Épen jelen voltam, amikor egy romániai szarvasmarha transzport megérkezett Haifába, ami valóságos szenzációként hatott. Aránylag a legolcsóbbak a textilárak, amelyeket Angliából vámentesen lehet behozni.

Groza Péter a helyzetéről

Bukovinának és Besarabiának minos a kormányban képviselője

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Groza Péter dr. Erdélyi volt minisztere, ma este magához kerette a kolozsvári sajtó képviselőit, asiktól szívélyes, meleg hangon búcsuzott. Megköszönte a sajtó támogatását, amely nélkül eredményes kormányzati munka manapság el sem képzelhető. A volt miniszter azután az újságírók kérésére szíves volt egyet és mást a helyzetről mondani.

Véleményem szerint — mondotta dr. Groza a hozzá intézett kérdésekre — január 17 én, amikor a kormány bemutatkozott a parlamentnek, nem fog többség fölött rendelkezni. Mi, akik várakozásunk ellenére tömör egységben együtt maradtunk, harminc főnyi többség fölött rendelkezünk. Ez egymagában sokatmondó prognózis. Közülünk Mihali Tivadart, Goga Oktáviánt és engem akart Take Jonescu megnyerni kormánya számára. Engem az igazságügyi túsára szemelt ki. Ha új választás jön, arra is azt sorolokban készen állunk.

A csatolt területak miniszteri tárcái körül, jegyezte meg munkatársunk, sem a bessarabiai, sem a bukovinai nincs betöltve. Mi ennek az oka?

Az, hogy sem Dori Popovic, Bukovina miniszterévé Jancu Flondert szerette volna, de töbörás rábeszélés ellenére sem sikerült őt megnyerni. Brediceanu, végtelenszimpatikus, igazi európeér, aki a külügyi hivatalban dolgozott Take Jonescu mellett, külügyi téren szakember, de nem politikus, nem is volt tagja valamelyik erdélyi pártnak.

Engedje meg miniszter ur, hogy emlékeztessem néhány hét előtt tett kijelentésére. Akkor határozottan méltóztatott mondani, hogy nincs krízis.

Krízis nem is volt akkor, mert tudtam, hogy őfelsége és Averescu tabornok között olyan a viszony, hogy a király a tabornokát

váratlanul nem menti föl állásából. Averescu nemcsak az országnak tett nagy szolgálátokat. 1907-ben leverte a parasztlázadást és később mégis népszerű lett a parasztság között. A háboruban valósággal legendás alakká nőtte ki magát. A németeket megállította a Moldvába és 1920-ban, amikor a tömeg vörös zászlók alatt körülvette az Atheneuibban üléselő képviselőházat és a kommunista Christescut éllette, Averescu volt, aki a rendet helyreállította. Ezek a tények pedig alapot adhattak arra a véleményre, hogy krízis nincs. Nem is volt akkoriban.

Mint érdekes és jellemző dolgot említette a miniszter Titulescu esetét, aki Take Jonescu egyik neves párthive közé tartozik, de ő sem vállalt tárcát a kabinetben.

Jól esik, hogy az öreg parancsokkal végig kitartottam.

Ezekkel a szavakkal búcsuzott jókedvűen Erdély első minisztere az újságíróktól.

Palesztinai hírek

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Ellentétben a palesztinai cionista végrehajtóbizottsággal. Jerusálemből jelentik: A héber napilapok nemrég támadást intéztek dr. Eder ellen, aki mint a cionista végrehajtóbizottság tagja a Hadassza iskolák egyik ünnepélyén angolnyelvű beszédet intézett a tanítványokhoz. Dr. Eder a támadásokra egy levélben felelt, amelyet a „Doar Hajom” szerkesztőség közzétett. Eder ebben a levélben kijelenti, hogy mindig a héber nyelv jogának elismeréséért küzdött Palesztinában és inkriminált beszédét csak azért tartotta angol nyelven, mert még nem bírta tökéletesen a hébert. Annak a gyanujának ad kifejezést, hogy az ellene szóló sajtótámadásokat Ussischkin sugalmazta. A levél ezzel fejeződik be: „Röviddel ezelőtt megkerentem Weizmannot, fogadja el a palesztinai végrehajtóbizottsági tagságomról való lemondásomat, mert igen sok kérdésben nem értek egyet Ussischkinnal.” Weizmann még nem döntött e kérdésben.

Szigorú rendszabályok eselleges zavargások esetére. Jerusálemből jelentik: A palesztinai kormány részletes utasítást küldött valamennyi rendőrfőnökséghez, amelyben felhívja őket, hogy a legszigorúbb rendszabályokat léptessék életbe kerületeikben az eselleges zavargások szitói ellen és a zavargásokat minden rendelkezésre álló eszközzel csirájtukban fojtsák el.

Újabb gépszállítmány érkezett Palesztinában. Haifából jelentik: December 13-án megérkezett a haifai kikötőbe a második gépszállítmány Amerikából, amelyet az amerikai cionisták gyűjtöttek össze a palesztinai munkások részére.

Általános zsidó szervezet a Palesztinamunkára. Berlinből jelentik: Leo Motzkin, a zsidó kivándorlási szervezet elnöke legutóbbi berlini tartózkodása alatt tárgyalásokat folytatott a Hilfsverein der deutschen Juden, az Alliance Israelite és a Joint Distribution Committee illetékes vezető férfaival, hogy az összes cionista és nemicionista elemeket egy szervezetbe tömörítsék Palesztina újjáépítése érdekében. Egyidejűleg közvetítő lépéseket tett Motzkin a németországi cionista szervezet és Binjan Haarex között, amely csoport legutóbb elszakadt a cionista szervezettől.

Diplomáciai képviselők Palesztinában. Rígából jelentik: A „Pravda” értesítése szerint a szovjetkormány konzulátusokat akar felállítani a nagyobb kisázsiai kereskedelmi és kikötővárosokban. Minden valóságság szerint Palesztinába is küld a szovjetkormány megbízottat.

Közzététel jelentik: A litván kormány értesítette a zsidó minisztériumot, hogy elhatározta egy diplomáciai ügyvivőnek Palesztinába való kiküldését. Úgy tudják, hogy a kormány zsidót szándékszik ezzel a tisztséggel megbízni.

HIREK

AZ UJ KELET TARTALMA:

Szerkesztőség	877
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Hogyan lehet román állampolgárságot szerezni. Nagy a száma azoknak a volt osztrák-magyar alattvalóknak, akik valamely okból elbegték eredeti lakóhelyüket s az új országok egyikében telepedtek le s bár hasznos tagjai az új országnak, mégis a kiutasítás veszdelme fenyegeti őket, mert nem képesek az állampolgárságot megszerezni. Romániában például az a helyzet, hogy amikor a parlament ratifikálta a trianoni békeszerződés, megfélejtették az állampolgárság megszerzésének kérdését rendezni. Már most, ha egy ausztriai, vagy magyarországi állampolgár Romániába a költözöködött azzal a szándékkal, hogy román állampolgár akar lenni, a szigorú csak úgy ad ideiglenes lakhatási engedélyt, ha az illető hivatalos nyilatkozatot mutat fel, amelyben lemond a régi állampolgárságáról. De ezt a nyilatkozatot sehosem lehet bezerézni. A trianoni békeszerződés erre vonatkozó pontja úgy szól, hogy a szerződés életbelépésének napjától számított két éven belül a volt osztrák-magyar monarchia bármely tagjának jogában van állampolgárságot megválasztani, ha ezt a szándékát új letelepedési helyén az első hivatalnál — a községi bírónál, polgármesternél — bejelenti. A napokban több esetben megtörtént azonban, hogy a román állampolgári eskü letételére jelentkezőket a polgármesteri hivatal elutasította azzal, hogy erre vonatkozó rendeletet nem kapott, egyben azt tanácsolta az illetőknek, hogy forduljanak a belügyi államtitkársághoz. A belügyi részort a jelentkezőket visszaküldte a városhoz, ahol azt az újabb felvilágosítást nyerték, hogy a román állampolgárságot csak úgy lehet megszerezni, ha az illetők visszautaznak abba az országba, ahol legutóbb laktak, optáltsanak magukat az ottani román konzulátussal, amely ezt tudomására hozza a román igazságügyminiszternek s ez ruházza majd fel őket az állampolgársággal, mellyel együtt új lakóhelyükön illetőséget is nyernek. De ez sen törvényes módja az állampolgárság megszerzésének, hanem csak jogszokás, mely a legtöbb esetben leküzdhetetlen akadályokba ütközik. Az igazságügyi államtitkárságon kapott értesülés szerint a parlament rövidesen foglalkozni fog az állampolgárság kérdésével, amikor az összes ilyen vitás kérdések egységes szabályozást nyernek.

Razzia a bécsi bankokban. Bécsből jelentik: A rendőrség megadta, hogy különböző magán pénzügyesek őrségi mennyiségű idegen valutát hoztak fel. Tegnap detektívek jelentek meg a gyanús pénzügyeszeteknél, a pénztárcákat felnyitották és nyolcvanmillió értékű valutát elkobozták. A rendőrség eljárása nagy riadalmat keltett a bankokban és a tőzsdén is erősen érezteti hatását.

Korozsán Tódort elfogták. A félábu Korozsán Tódor, aki a Missir betörés után börtönbe jutott s onnan a Fenyő-féle betörőkkel, Jellinekékkel együtt megszökött, a véletlen folytán ismét a kolozsvári ügyészség fogházában ül. Szászvároson fogták el, ahol Székely János álnév alatt élt. Egy rendőr felismerte s letartóztatta. Korozsánt behozták Kolozsvárra s Flórián helyettes-detektívönöknek tett vallomásában elmondotta, hogy a szökés után mindössze csak egy betörést követett el Aradon, amikor Jellinekéket el is fogták. Neki sikerült akkor megugrania. Azóta a falvakat járta s pálinkafőzéssel és kereskedéssel tartotta el magát.

Kiállították Károly repülőgépet. Budapestről jelentik: A nemzeti lovárdában kiállították azt a repülőgépet, amelyen a királyi pár hazaérkezett.

Román költőné előadása a párisi egyetemen. Párisból jelentik: Helena Vacarescu december 24-én előadást tart a Sorbonne-ban, amelyen Poincare is megjelent. A román költőné a romániai viszonyokat fogja ismertetni.

Szocialista alap a politikai üldözöttek segélyezésére. Prágából jelentik: A szocialista-párt Klossac kezdeményezésére indított a szocialista Vöröskereszt létesítésére, mely az üldözött politikussok támogatását végezné.

„Oh jaj megfojt ez az átkozott köhögés”, Egger melipasztilli csakhamar meggyógyítanak. Kapható minden gyógyszerüzletben és drogeriában.

Az Európa kávéházban esténként Halász Lajos Erdély kedvenc cigányprimása hangversenyez.

Büntetik az éhség-lázadókat Amint szabad a zsidóknál, nem szabad a Bristolnál

— Az Uj Kelet bécsi tudósítójától —

Bécs, december 21. A bécsi bíróságok könyörtelen szigorúsággal járnak el mindazokkal szemben, akiket a december elsejei drágasági tüntetések alkalmával letartóztattak. A letartóztatottak túlnyomó részénél igen jelentéktelen értékű tárgyakat találtak, melyeket a tömegek általános ostromában valamelyik szakküldő, vagy kávéházban az élestarból tulajdonítottak el. Tárgyak, melyeknek értéke számba sem jöhet: egy-egy szardínia-doboz, egy-egy kondenz tej. Az embernek legnagyobb része, akik ezzel a „bűnjellel” kerültek a bíróság elé, büntetlen előéletű volt és olyan heti keresetet mondott be, mely ha a bécsi viszonyok között csak inséges, de mégis olyan megélhetést biztosít, hogy nem ragadja az egzisztenciáját egy doboz kondenzált tej vagy egy szardíniás akuitulya eltulajdonítására. A vádlottak jórésze fiatal ember volt, akik közül nem egy sirva fakadt a bíróság előtt, amikor ilyen, szinte érthetetlen bünnel terheltlen keveredett a büntető törvénykönyv paragrafusai közé. A tárgyalások menete olyan tömegpszichozisról tett tanúságot, mely alól csak egészen erős idegzetok tudták volna kivonni magukat. A bíróság azonban nem vette tekintetbe a pillanatok által adott mentelmiést, hanem a teljes felelősség elvét alkalmazta és lelkiismeretét csak avval nyugtatta meg, hogy ítéleteiben alatta maradt a legszigorúbb büntetésnek. Megtörtént az, hogy egy huszonegy éves fiatal embert, azért mert a Bristol-szállodában lakó Sir William Goede angol diplomatához többedmagával behatolt, három évi súlyos börtönrre ítélték.

A bíróságot nem tudta szigorúban befolyásolni magának Sir William Goodenak nyilatkozata sem. Az angol diplomata mindjárt a letérésbe való betörés után a következőket mondta:

— Az a benyomásunk volt, hogy akik hozzám betörték, alapjában jóra való emberek és csak a végső szükség kétségbeesése indította őket rombolásra.

Most, hogy a bécsi bíróság ennyire megtalálta a maga lelkiismeretét, az „Abend” című letlen maliciával nyul hozzá ehhez a hirtelen feltédezett lelkiismerethez. Eszébe juttatja a bécsi bíróságnak, hogy még a régi monarchia rendőrralmának idején betört Schönerer képviselő néhány diákkal a „Neues Wiener Tagblatt” szerkesztőségébe, összetörte a butorokat és megverte az ott dolgozó újságírókat. A bíróság hat hónapot mért ki akkor a merénylőkre.

De ezébe jutott a lap a bécsi bíróságnak egy még kiáltóbb esetet. Másfél évvel ezelőtt egy csapat nagynemzet nacionalista diák minden ok nélkül betört a zsidó menza helyiségeibe és összetört mindent, amit ott talált, asztalokat, székeket, edényt, ablakokat. Hol volt akkor a bécsi bíróság lelkiismerete? A merénylők ellen egyáltalán nem is indítottak eljárást, hajuk szála sem görbült meg. Ugy látszik — mondja az „Abend” — csakugyan szabad köztársaságban élünk, melyben a bíró vak, mint az az istennő, akinek nevében ítélekezik.

SZÍNHÁZ

ROMÁN OPERA

Péntek: Cavaleria rusticana. (Parasztszoborlet).
Utána: Ballett-Ligeti.

HAGYAR SZÍNHÁZ

Csütörtök: Stambul rózsája. (Operetropriz. Kolbay Hídki föllépésével. Rendes helyárrakkal, Bérlét 68. szám D.)

Péntek: Beszorkányvár. (Rendes helyárrakkal, Bérlét 69. szám A.)

Szombat: Nincs előadás.
Vasárnap d. u. 3 órákor: Hattyu. (Olcsó helyárrakkal, (Gyermekelőadás. Olcsó helyárrakkal.)
Vasárnap este fél 8 órákor: Offenbach. (V. Hegyi Lili vendégjátékával. Rendes helyárrakkal, Általános bérlétszűnésben.)

Hétfő d. u. 3 órákor: Tatárjárás. (Olcsó helyárrakkal.)
Hétfő este fél 8 órákor: Betyár kezdője. (V. Hegyi Lili föllépésével. Rendes helyárrakkal, Bérlét 70. szám B.)

Kedd d. u. 8 órákor: Az a huncut keményseprő. (Gyermekelőadás. Olcsó helyárrakkal.)

Kedd este fél 8 órákor: Stambul rózsája. (Jubilárius előadás 50-edeszer. Sümegi Ödön vendég-föllépésével. Bérlét 71. szám C.)

A másorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

KÖZGAZDASÁG

Stinnes meghódítja a Dunát

Román és jugoszláv cégek nagymennyiségű hajót rendeltek a Stinnes konzern részére

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Hugo Stinnes, a hatalomra nagy német ipari tröszt megalapítója már régóta szövi érdekeinek szálait a Duna-medencében és miután több érdeklőséget sikerült teremtenie a dunai-államokban, most mindezek betetőzésére a Duna vizi útján is a maga számára kívánja biztosítani. Erre vezethetők vissza azok a tőzsdéi akciók is, melyeket a Ganz-Danubius részvényeinek megszerzésére folytatott és amelyek mögött ugyancsak Stinnes állott.

A háboru előtti hajózás csak másodlagos szerepet töltött be a vasúti forgalom mellett. A német áru a háboru előtt és alatt szövetséges államok vasútvonalain minden nehézség nélkül és gyorsan gördülhetett le a Balkánra. Ma azonban az utódállamok a merrev elzárkózás politikáját követik. A helyzet alig javult a portorosei konferencia hatása alatt. Az internacionalizált dunai vizi út jelentősége tehát igen megnövekedett épen a német iparra nézve, mely a Balkánon akar a legközelebbi jövőben pozíciót szerezni, annál is inkább, mert Ázsiába és Törökországba is a Dunán keresztül visz a leghibízottabb kereskedelmi út.

Stinnesék előbb a dunai hajózási vállalatok részvénnyelbbségét akarták megszerezni, de ez nem sikerült. A német tröszt ennek következtében egy új hajózársaság létesítésével próbálkozik meg. Így magyarázható, hogy a hajóépítés-drágaságának és lassúságának ellenére majdnem minden hajógyárban nyolcszáz és ezer lóerős hajók készülnek ismeretlen megrendelőik részére.

Dolgozik valamennyi német hajógyár és dolgozik a budapesti Ganz-Danubius is, melynek részvénnyelbbségét Stinnes épen most szerzi meg. Ez a hajógyár már a nyár folyamán elkészített 12 darab vontató gőzöst és négy darab gőzüzemű teherzállítóhajót.

Román és jugoszláv cégek nevében történtek a megrendelések. De bizonyos, hogy a hajók mégis a német nehézipar dunai előtűrai lesznek. Beavatott körökben nyílt titok, hogy egyes utódállamokbeli ipari érdeklőségek kellő anyagi ellenszolgáltatás ellenében vállalkoztak arra, hogy fegyverhordozói lesznek a Duda felé terjeszkedő Stinnesnek.

A lázas hajóépítés következményeképen biztosra lehet venni, hogy csakhamar új hajózársaság veszi fel a szolgálatot a nemzetközi

Cs. 11-107. 1921.

Duna partjai között ragadják — a német konzern elágaz

Budapesti
Nápolyon
dollár 598—608,
márka 400—410
rubel 5250, lei 5
dinár 928—948.

Zürichi 16
Berlin 300, Newyork
676, Budapest 8
Bécs 20, osztr. kor.

Bevonják
bankjegyeket
pedről jelentik: A
rendelete érte mel
tiz és huszkor
16-ikától január 15
budapesti főintéze
bank vidéki fiókja
tás a jelzett időkt
nással törtézik. Ja
váltják be többé
és huszkoronásait

Prága, decem
márka 4260—, lev
norvég korona 1
svéd korona 1883—,
font sterling 818—,
holl. for. 2863, belg
magyar kor. 1160.

Berlin, dec.
—, Brüsszel —
84636, Stockholm
79480, London 781
Zürich 238560, Mad
225/4, Budapest 287

Zürich, dec. 2
Amsterdam —,
Paris 4170—, Milánó
haga —, Stockhol
—, Prága 66—,
Buenosayres —,
kor. 10—.

Budapest, dec
font sterling
648—, francia
—, lira
53—, szokol 88
dinár 380, lengyel

A Haggibör
A Haggibör spe
sánap délután
hogy az előző
Haggibör-pálya
sól is, a klub
sátnak birtoká
vannak, hogy a
szombat estig a
lévő tükéri irod
esténként 8 ó
számolai szíves
szereplésével

Főszervező
Petelecs
Kiadó: KAI
Szerkesztő:
Kiadóhiv
Főkezelő-
hivatal:

Duna partjai között és ez a társaság — bár ragadják — a német nehézipar, illetve a Stinnes konzern elágazása lesz.

Budapesti tőzsde december 21-én. Zárlat: Napoleon 2840, font sterling 2620, dollár 598-608, frank 5025, lengyel 1950, márká 400-410, líra 27-30, osztrák 11, rubel 52-50, lei 5-17-5-27, szék 5-20-5-30, dinár 9-25-9-45.

Zürichi tőzsde decemb. 21-én. Nyitda: Berlin 300, Newyork 513, Milánó 2350, Prága 675, Budapest 60, Zágráb 200, Varsó 17, Bécs 20, osztr. kor. 10.

Revonják a tíz és huszkeronás bankjegyeket Magyarországon. Budapestről jelentik: A magyar pénzügyminisztérium rendelete értelmében, az Osztrák-Magyar-Bank tíz és huszkeronás bankjegyeit december 16-ikától január 15-ikéig az Osztrák-Magyar-Bank budapesti főintézeténél, vagy az általi jegybank vidéki fiókjainál be kell váltani. A beváltás a jelzett időközben érvénytelenítésük levoással történik. Január tizenötödike után nem váltják be többé az Osztrák-Magyar-Bank tíz és huszkeronásait.

Valutapiac:

Prága, december 20. Lei —, dinár 118 1/4, márká 4260 —, líra 55 1/2, svájci frank 1497 1/2, norvég korona 1184 —, dán korona 1593 1/2, svéd korona 1883 —, líra 345 —, francia frank 604 1/2, font sterling 318 —, dollár 75 1/4 —, osztr. kor. 96 1/2, holland for. 2863, belga frank —, lengyel márká 215 —, magyar kor. 1160.

Berlin, dec. 20. Bukarest 170 —, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 277 1/2, Kopenhága 24636, Stokholm 435540, Helsinki —, Bécs 23420, London 78155, Newyork 17342, Páris 143165, Zürich 329580, Madrid —, Bécs 223 —, Prága 225 1/2, Budapest 2872.

Zürich, dec. 20. Bukarest —, Berlin 287 1/2, Amsterdam —, Newyork 514 —, London 2163 —, Páris 4170 —, Milánó 2350 —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stokholm —, Kristiania —, Madrid —, Prága 68 —, Budapest 77 1/2, Zágráb 200 —, Buenos Ayres —, Varsó 17 —, Bécs 18 —, osztr. kor. 10.

Budapest, dec. 20. Lei 525 —, Napoleon 2540 —, font sterling —, líra —, dollár 648 —, francia frank 5925 —, márká 387 —, líra —, osztr. kor. 1807 1/2 —, rubel 53 —, szék 875 —, svájci frank —, dinár 930, lengyel márká 19.

SPORT

A Haggibor pályarészvények elszámolása. A Haggibor sport-egylet december 25-én, vasárnap délután taggyűlést tart. Tekintettel arra, hogy az előzőleg a taggyűlésen beszámolt a Haggibor-pálya részvényeinek eddigi bejegyzéséről is, a klub vezetősége feltérli mindazokat, akiknek birtokában pályarészvény jegyzési iva vannak, hogy azokkal legkésőbb i. hó 24-ig, szombatheti estig a str. Avram Janca 18. sz. alatt levő titkári irodában a hivatalos órák alatt — este tíz és 10 óra között — okvetlenül elszámolási szíveskedjenek.

Pénzeszköz: DR. FISCHER JOZSEF
Felsőbbi számviteli és bizományosi vállalat
Kiadó: KADIA kiadóvállalat főoszt. I.
Szerkesztőség: Csova Hsz. Ferencz utca (vált. Párisi út) 43.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Főosztály: Nagyvárad, Deák Ferenc-utca 9.
Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szerkesztőség: Bálványosi-utca 24. sz.

Konkura

Die Orsovaer lxr. Kultusgemeinde sucht zum sofortigen eintritt einen Angestellten, der bei der Gemeinde allein die Agenden zu versehen hat, demnach Bucher-Ubodek, guter Ball-Kore sein muss, an hohen Festtagen Musik und Niels vorzubeten, in der Elementar und Bürgerschule (Ungarisch-Deutsch) den Religionsunterricht zu erteilen, Chuppekuduschin zu geben, bei Todesfällen die rituelle Waschung zu leiten und die nötigen funktionen auszuüben fähig ist. Bewerber haben ihre schriftliche Offerte mit Angabe der Familienverhältnisse, des bisherigen Lebenslaufes, der Vorbildung, der Gehaltsansprüche, der Referenzen direkt an die Gemeinde Orsova zu richten. Kenntnis des Rumänischen erwünscht.

Orsova, 12. December 1921.

Reicher m. p. Secretär.

Nagymennyiségű lámpaárú, cseh táblalüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaárú érkezett.

DEUTSCH K. I.

Lüveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.

Telefon 21

Pontos és szolid kiszolgálás!

Ülveveleket 48 óra alatt készítenek. Felvezetéseket és fényveklámkáldéseket. Fordításokat elvégez. „REGLAFA”, Pista Váradi 4. I. emelet 2917-1

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare — Nagyvárad
Piata Unirii 12. — Szent László tér

! Erdély legnagyobb és legerősebb importörjei. Állandó gyári lerakat chemnitz kötött szövet árúban, ugmint horgolt nyakkendők, mindennemű harisnyák, sálak stb. — Nagy raktár mindennemű hermandi olasz D. M. C. cernák és pamutokban.

Megrendeléseket postán eszközölünk

Grünwald
Üvegesiszolda, tükroráruháza és épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

indatja, hogy tükrölüveg-szállítmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coil) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblalüvegek állandó nagy raktára

A „Herkules” barna tápsör
egyenrangú a világhírű müncheni Salvator sörrrel

Czell Frigyes és Fiai

Kolozsvári sörgyárának új, különleges gyártmánya, péntektől 1921 december hó 23-tól kerül forgalomba palackokba és csapolva és minden idevágó üzletben kapható. — Amellett, hogy a legolcsóbb élvezeti ital a „Herkules”-tápsör a legegészségesebb is, mely üdít, erősít és étvágyat gerjeszt!

BREUER ÉS BONA
nemzetközi szállítási- és bizományosi vállalat
ORADEA-MARE, Interiorb. telef. 5-55

Szállít bármely országból egész Románia területére vaggonteleket és darabárakat biztosítással.

Olcsó díjtételek. Külön árúbiztosítási osztály

Ha jó rum- és likőresszenclát akar beszerezni olcsón, forduljon
Glück Henrik gyárához
Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253
(volt Kolozsvári-u.) 74

TUNGSRAM

Tungoram Villamosági RT. Cluj, Kómálalja-utca 25. Telefon 201.

APRÓHIRDETÉSEK

Egy más ára 1 lel. Vestagabb botóval 2 lel.
Leghísebb apróhirdetés ára 10 lel.

Egy új salon garnitúra intarsia betéttel sürgösen eladó. Megtekinthető d. u. 2-5 között Egyetem u. 8. A házfelügyelőnél.

Becker, mosótalp, felsőbőr és szilgyártóbiánk

Állandóan nagy készlet készítyben és nagyban, legelőbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket his postacsomagokban is eszközölök. — Jelenlegi talp és becker ára 65-70 lel, vagontételnél 3 százalékos engedmény.

SÁMSON BÖRGYÁR,
Gyufagyár-utca 1. — Gyors-
aru raktárral szemben. —
Telefon: gyar 9-36 - lakás 9-87.
1928

Pianinói k. rosek bérbe. C. a. a kiadó-
hivatalban.

Perlekt gép- és gyorsírónót, ki a magyaron kívül a német és román levelezést is érti, keres azonnali belépésre Elián Viktor hor és szesz-nagykereskedő Cluj, Calea Regele Ferdinand No 33.
2968-1

Kellő jártassággal rendelkező mérlegképes könyvelő és levezető nyomdávállalathoz keresetlik. Ajánlatok délelőtt 12-1 óra között az Uj Kelet kiadóhivatalába kéretnek.

Fiatall asszony zsidó családnhoz örökbe adná 6 hetes lánygyermekét. Esetleg díjtalanul szolgálatot vállalna. Ajánlatokat „Fiatall” jellegre kérek a kiadóba.

Malapgyárba tanulónak ajánljok 19 éves zsidó fiatalember. Ajánlatokat „Vidékre is elme-gyek” jellegre a kiadóhivatalba kérek.

Egy szalon garnitúra, egy nagy tűkör, egy női, amerikai íróasztal székei eladó. Megtekinthető Majális-utca 2. szám.

Angolból, franciából, németből oktatók havi 70 leiert. Fordításokat vállalok. — Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 16.

Szolid ócsó árak! Pontos kiszolgálás!

MEGNYILT az ARGENTA

óra, ékszerész és alpaccaáru nagykereskedés CLUJ, Str. Filipescu (Szemlételek-utca, óvár)

Ajánlunk azonnali szállításra:
Inga, jappy, Ébresztő és Diszébresztő órákat; Arany- és ezü tárukat, Alpacca és Chinaezüst dísz tárgyak és készletekben valamint az összes szakmába vágó cikkekben 2980-1 óriási választék.

Etnik minden kivitelben!

Csak nagybanvételből kérjen árajánlatot!

Megnyitottuk **WIENBEN** is Volzeile 16 szám alatti internacionális szállítási irodánkat. Vállalkozunk mindenféle export és import szállítási ügyek lebonyolítására. Gyűjtőkocsi forgalom. Bútorokcsikkal való szállítás. Fuvarlevelek felülvizsgálása és díjtöbbletek kiutalása. Központ: Cluj. Híókok: Wien, Nagyvárad, Orsova. Kirendeltségek minden határon. **DEUTSCH TESTVÉREK** 1276

1277
CURORRA ÉS CSOROLÁDÉ RAKTÁR
LUSZTIG és NUSSBÄGNER Calea Regele Ferdinand No. 31
Szállítunk póstán, utánvét mellett.

Gyermekjátékokot,
kötött-, rövidáru, porcellán, üveg és ajándéktárgyakat legolcsóbban

Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél

Strada Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 13 sz. — vásárelhat

LLOYD az előkelő zsidóság találkozó helye. Bankettek, lakodalmak legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban. **ORT. ÉTTEREM** Cluj, Mátyás kir.-u. és Unió-u. sarok

Dr. PAUL JÁNOS fogorvos
rendel: délelőtt 11-1-ig és délután 3-7-ig
Str. Eminescu (Fadrusz János-u.) 8.
Hivatalnokok és családtagjaik részére 30% árengedményt adunk.

Transilvania Műfoglaboratórium
Cluj, Str. Eminescu (Fadrusz János-u.) 8.
2708-1 **Technikai főnök:**
FISCHER J. MIKSA

Enzweig Samu szortyagyára
Cluj, Calea Regele Ferdinand 141.
Telefon 4-84. 2897-1 Telefon 4-84.

Karácsonyi játékszerek megérkeztek
Feiner Testvérek en-gros és en-detail aruraktárba. — Cluj, Calea Regele Ferdinand (Wesselényi-u.)

GLÓRIA TÁPSÖR
a tordai sörgyár különlegessége

a karácsonyi ünnepekre újból forgalomba kerül. — Előjegyzések már most eszközölhetők a clujli főraktáron, Strada Calea Dorobantilor 11.

2964-1

Megnyilt **„Sa fruth“** Megnyilt

Zsidó könyv- és papirkereskedés. (Wesselényi M. és Szép-utca sarok)

שפר לזשן
סדורים חומשים נ"ך וכל ספר - הוצא
Nagy választék héber tan és szépirodalmi könyvekben.

שיחן לקניו החיים המעשיים. חום יומיים L. 20.-
תכונות - דראא 15.-

Mindenmü papir, iskolaszerek és irodai felszerelések kaphatók. Nyomdai munkák felvételnek. Vidéki megrendeléseknél az összeg 50% a legelőbb előre beküldendő. Tanítóknak és egy-sülteknek 10% árengedmény. 2989-1

Nagy karácsonyi vásár

Női harisnya Lei 10-50
Férfi gyapju harisnya „ 13-50
Gyermek gyapju keztyü minden nagyságban . . . 10-
Gyermek patent harisnya „ 8-
Ezen árak csak 8 napig érvényesek

IMRE LAJOS
Wesselényi-u. és Szép-utca sarok

Első Erdélyrészi Ékszerárnygyár
CLUJ-KOLOZSVÁR,
Strada Xenopol (Szappan-utca elején)

Allandóan raktáron tart saját készítményü láncot, gyűrüt, karkötöt stb. Vállal minden e szakmába vágó munkák elkészítését, alakítását és javítását. Fogászati arany és torrasztó. Huzal és lemez arany- és ezüstben. Törmelek arany beváltása. 1273

Telephon 2-13 Telephon

TÖRÖTT ARANYAT,
platinát, briliánsokat és mindennemü ékszer vesz és a legmagasabb árat fizet
MAX SPRINGER ékszerész
Sibiu, Strada Regina Maria 20. 2915-1

Szilgyártók figyelmébe!

Hámok és bőrárak konzerválására különleges eljárással készült

börzsirt
ajáni
Bürger Albert
gyári vegyészeti osztálya
Targu-Mures—Marosvásárhely

5 kilós postacsomagolásban fél és negyedkilós dobozokban kilogramonként 22 lel árban, postai utánvéttel azonnal szétküldésre. 2944-1

KARÁCSONYRA mindenki lássa el magát **menes-magyaradi cognac** **medicinallal**

Kadima kiadóvállalat rt. kiadása, Cluj—Kolozsvar